

Szentháromság ünnepe után 5. vasárnap

► 1Móz 12,1–4a

Egy másik föld, egy másik ház: Egy-ház

A vasárnap jellege

Isten igéje szól hozzánk, és a szava megváltoztatja az életünket – a halász tanítványok villámcsapásszerű, hihetetlen életfordulata (mindent

otthagyva követték Jézust) fémjelzi ennek a vasárnapnak a jellegét. Az ige életújító munkája ott van a hívásban, az önmagunkkal való szembenézésben, a Hatalmasra való rácsodálkozásban, a Krisztus-követésben, a tanúságtételben és az

ezekből fakadó, kiáradó és így önmagát megsokszorozó áldásban.

A vasárnap epistolájában Péter apostol áldott mivoltunkra és ebben minden körülmények közt való megállásra emlékeztet, mert ez gyógyít: „*Mondjatok áldást, hiszen arra hívatatok el, hogy áldást örököljete!*” (1Pt 3,9) Az evangélium ugyanezt mondja, amikor Jézus nemcsak elhívja Pétert és társait, hanem a követés környezetét formáló áldását is megígéri: „...emberhalász leszel!” (Lk 5,10) És ezt ígéri az ige Abrámnak is: áldást, mely nem exkluzív, hanem az áldott révén az embervilágnak szól.

A textus vizsgálata

Bibliás embernek nehéz kérdés, hogyan szólt Isten egykor Biblia nélkül. Abrám családja számára Háránban természetes a bálványok tisztelete, a kultusz módja, a szükségleteink, az istenek befolyásolására tett erőfeszítéseink és az eredmények vagy eredménytelenségek láncolata. Az életünk átélt eseményei, a jó és rossz sorsselemek, a kézzelfogható áldások vagy azok kézzelfogható hiánya elegendő tapasztalatot jelentettek az isteni jelenlétre és megnyilatkozásra.

De Abrámhoz – és „Ábrahám gyermekeihez” – egészen másképp szól az Úr. Ahogy szól, az nem szükségszerűen kapcsolódik kultuszhoz, sőt szükségszerűen meghaladja azt. Amit pedig szól, az nemcsak kívánságaink megerősítése vagy elvetése, nemcsak válasz a mi kérdésünkre, hanem elsősorban olyan primer információ, amelynek a forrása rajtunk kívül van: olyan döntésekre való hívás, amelyeket magunktól ál munkban sem hoznánk meg, illetve olyan erőforrások feltárása, amelyekről magunktól nem lehet sejtésünk.

Hogyan szólt Isten egykor Biblia nélkül? Már ez a kérdés maga elsegít bennünket, kézzelfogható Bibliához szokottakat a hit rögzös útjára: olyan Istenünk van, akinek nemcsak a szavát nem is-

merhetjük meg, amíg ő nem szól, de ennek forrása sincs a kezünkben: nincs olyan „módszerünk”, amellyel eljuthatunk hozzá, vagy beengedhetjük magunkhoz. Nem áll rendelkezésünkre, hanem már a vele való kapcsolatfelvétel is teljesen az ő kegyelme rajtunk.

Így érdemes olvasni textusunkat, ezt a szikár és szűkszavú tudósítást arról, hogy egyszer csak valaki szólt valakihez, és az hallgatott rá. Egy hívás és egy ígélet – tulajdonképpen a semmiből.

Menj el földedről arra a földre, amelyet megláttatok veled: az egyszerű hívó igében Abrám fogalmaival szól a jézusi alaptézis: ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg Isten országát (Jn 3,3). A híváshoz kapcsolódó ígélet pedig sejteti a beteljesedés távlatait: az áldás, amely az egész világra kiárad, nemzedékek során, nem az egyéni boldogulás keretei között lesz teljessé.

A perikópa összefüggései

Mózes első könyve fokozatosan szűkülő látószöggel fordul rá Isten üdvtervének módszerére: választott népén (Izraelen, majd az egyházon) keresztül gyógyítja, áldja meg a világot. Az őstörténet (1–11. fejezet) a teljes világ és benne a teljes ember teremtéséről és Istentől elszakadó útvjáról tanúskodik. Nem töri meg ezt Nőé kiválasztása sem, hiszen általa újabb „teljes emberiséget” teremt, amely bár előképe Isten kiválasztáson alapuló szabadításának, de valójában ez a szabadítás nem üdvösségre szól: Nőé utódai folytatják az özönvíz előtti ember Isten nélküli útját.

A kiválasztást a bábeli szétszórás után kezdi előkészíteni az ige, Táré családjának elbeszélésével. Így fordul rá arra a kiválasztásra, mely ezúttal nem a többiek pusztulását, hanem a kiválasztott világosságszerépét, általa a többiek „közvetett” megáldását jelenti. Táré családtörténete hátrahagyja a globalitást, és rátér az egyházalapító tanúságtételre.

Az igehirdetés felépítése

Földed

A föld: életterünk, sorsunk kerete. Földed, rokonságod, atyád: ami a tiéd, aki te vagy, amit kaptál, magaddal hoztál, amivel rendelkezel. Abrám népe, kora számára még kézenfekvőbb ez: a föld, a család és a valahová, valakikhez való tartozás nemcsak érzelmileg és társadalmilag, de egzisztenciálisan is létkérdés.

De tágabb értelemben a föld számunkra is a legfontosabb lehetőségeinket és az erőforrásainkat jelenti, mindazt, akik mi vagyunk, amit megtehetünk, amit megvalósítunk. Nemcsak fizikai értelemben vagyok térhez és időhöz kötve, hanem gondolkodni, álmodni, tervezni és építeni is abban a keretben és abból tudok, ami számomra itt adatott. A világunk összeszűkül, az információink közössé váltak a földön. Mégis gyakran nehéz megemészteni, amit a szomszédom gondol, tesz vagy mond, akkora a távolság a „földünk” között.

Hagyd el

A „szingli” létforma abban a világban, amelyben az Úr szóló Abrámhoz, nem opció, hanem a halál szinonimája. Az elszakadás attól a civilizációs közegtől, amelyben élek, akikkel egy test, vér és föld vagyok – az elképzelhető legnagyobb baj. A földdel egységben élő természeti ember számára a száműzetés, a közösségből való kizárás egy kivégzési forma. Kain büntetése nagyobb, semhogy elhordozhatná.

Ma nem halok éhen, sem vadállatok nem falnak fel, ha egyedül élek, és nem tudom, mi a neve annak, aki tőlem a térben egy méterre, a szobám falának túloldalán szuszog. Ám a „se veled, se nélküled” társadalmi széttöredeztségében ott kiabál a magány és az üresség fájdalom – nem csak az Isten –, de az embertárs alakú lyuk is ott tátong bennem. Mert elhagytam a földemet, melyre teremtett az Úr.

A földért, amit meglátsz

Az ige azonban nem száműzetésbe és magányba küld. Bár csak egy hajsza választja el ettől: ez a hajsza a hit. Abrám bizalma, mellyel a hívásban nem a kitaszítást, maga mögött hagyást, hanem az ígéretet, azt a másik földet látja. A föld, amelyet mutatok neked, „megláttatok veled”: Isten tere, munkájának, tervének kerete. Ez is egy közeg, amely éltet – csak más forrásból, más által, mint akik közül testileg jöttél.

Az újjászületés Krisztusban ehhez hasonló: „...kárba veszni hagytam és szemétnak ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem” (Fil 3,8) – tanúskodik az apostol. „Mi elhagytunk mindent, és követtünk téged, mi lesz hát a jutalmunk?” (Mt 19,27; ÚF) – kérdezi Péter az Urat.

Menj el, helyezd át sorsodat abba a térbe, amely az enyém, és majd meglátod a várost, amelyet vársz, amelynek építője az Isten – szól az Úr Abrámhoz és hozzánk.

Nagy néppé, nagy névvé, áldássá

Nagy néppé teszlek: ott, Isten terében leszel ott-hon, lesz belőled család, közösség, új föld. Az a tér nem meddő, mint Szárajs számára emez. Mert utódaid lesznek. Igen, úgy is, ahogy most gondold: fiak és unokák hetedízigitlen. De ott, az én földemen sokkal többet adok: utódaid lesznek mindazok, akik máshonnan, más földekről, más aklokból érkeznek. A te sorsod révén egyesítem mindnyájukat, és szülöm újjá a te utódodban őket.

Így teszem nagygyá nevedet: most is tisztelnek – azok, akik a te földedhez tartoznak. De mindez elmúlik. Ez a nemzedék ismer és tisztel, mert köztük nagy vagy. Velem, az én földemen nem a teljesítményed, eredményeid és szerzeményeid tesznek nagygyá a környezeted szemében, hanem én leszek nagygyá benned, a te sorsodban, annak hatásaiban, és akik nem emlékeznek majd már a nevedre, azok is áldani fogják egykori létedet és utadat – bennem. Hiszen tőled származnak, a te hited által élnek.

Bennük áldás leszel: minden nemzet és minden nemzedék számára otthon lesz az, amit meglátsz. Abban az országban, a te házában fognak lakni, ott lesznek boldogok, mert mind boldogok, akik elhagyták földjüket érterem, mert övék a mennyek országa. Áldás leszel, és az áldás nem ér véget a mustod, olajod és borod bőségével, hanem szükségedben is ujjongani fogsz, mert meglátod az én napomat. Áldás leszel, mert a te neveddel mondanak majd áldást hatalomban és üldöztetésben, békében és háborúban, és a neked adott ígéretem tartja meg utódaidat a halál árnyékának völgyében is.

Az istentisztelet további elemei

Lekciók

1Pt 3,8–15 és Lk 5,1–11 – az áldást és Isten ígéretébe vetett reménységet hirdeti minden korban az ige – és az ige által Isten mindenkori népe.

Énekek

A vasárnap hagyományos énekei, melyek jó harmóniában kísérik igéinket: EÉ 467 és 284. Alkalmas még az ige meghallása és az általa elindulás témájához az EÉ 290, illetve az áldás és Isten vele közösségben való megismerése témájában az EÉ 323.

Imádság

Áldunk téged, Urunk, mert irgalmas és hatalmas vagy, aki nagyot álmodsz velünk, törekeny, rövidlátó és mulandó emberekkel. Áldunk téged, hogy álmodat velünk megosztod, és rajtunk véghezviszed, Jézus Krisztus által. Ámen.

Illusztrációk

Teológus-évfolyamunk dala volt valamikor – talán vannak köztünk, akik tudják, honnan való, én bizony csak az akkori hangulatát hallom ma-

gamban, de az internet és az AI erdejében nem sikerült ráakadnom:

Indulj el! Tárj házádra ablakot: indulj el!

Képzleted eloldod: indulj el!

Lásd, a nap a hegyen túl egy másik tájra alkonyul,

Más a földje, de egy az ég: indulj el!

GONDOLATOK

Bátorság: vállalni a dolgok velejét, hogy igazi boldogulást találjunk. Napóleonnak tulajdonított mondás: „A bátorság olyan erény, amelyet nem lehet hamisítani, nem ismer képmutatást.”

Egy fiatal leány írása az igének való elköteleződés bátorságáról:

„Semmi sem kötelező. Szabad vagy. Nem kell bíznod Isten szeretetében. Kipróbálhatsz bármi mást. Annyi minden kínálja magát. Elveheted őket. Megszerezheted őket.

Gondolhatod Istenről, hogy korlátozni akar a szabadságodban. Vagy gondolhatod Istenről, hogy csak valami személytelen energia, amit – így vagy úgy – te magad is befolyásolhatsz.

Annyian vannak, akik ezt teszik, akik így gondolják. Nem leszel egyedül. Sokan lesztek. Igazolhatjátok majd egymást. Éreztetethetek egymással, hogy milyen klasszok vagytok. Vagányok, bevállalósak, szabadok.

Ahhoz, hogy az ember választani merje az Egyetlent, a Tökéletet, hogy örökre el merjen köteleződni, hátat fordítva az összes többi lehetőségnek, bátorságra van szüksége. Elhinni, hogy tényleg minden szükségemet betölti; hogy akkor is az ő terve a legjobb, amikor az orromig se látok; elhinni, hogy olyankor is harcol értem, amikor én már feladnám; elhinni, hogy szeret engem, személyesen engem, ő, a Világeremtő; hogy érek neki annyit, hogy annyit érek neki, hogy eljött értem, hogy meghalt értem... – Bátorság kell hozzá. Mert hát ki vagyok én? És ki vagy te? – Nem magától értetődő, hogy ebben az ember bátor legyen.” (Nagy Viktória)

FILM

Ábrahám. Kétrészes amerikai–olasz–német tévéfilm, 1993. Rendezte: Joseph Sargent. <https://www.youtube.com/watch?v=wc5S6W2hVcE>.

Felhasznált irodalom

CLIFFORD, Richard J. – MURPHY, Roland E. 2002. A Teremtés könyve. In: R. E. Brown – Joseph A. Fitzmyer

– Roland E. Murphy (szerk.): *Jeromos Bibliakommentár*. 1. köt. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest.

JÁNOSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.

Jubileumi kommentár. A Szentírás magyarázata. Szerk. Bartha Tibor. 1. köt. Kálvin Kiadó, Budapest, 1972.

■ SCHERMANN GÁBOR